
Är reformationen över?

Protestanter och katoliker har funnit sig vara medspelare i flera samhällsliga strider. Och i en tid som nedvärderar läran, har evangeliska protestanter ofta mer teologiskt gemensamt med troende katoliker än de har med liberala medlemmar i sina egna samfund. Och ändå är den teologiska klyftan mellan protestanter och katoliker fortfarande bred, och på sina ställen mycket djup.

Av Kevin DeYoung

Om du frågar en protestant i dag vad som är det största hotet mot klassisk kristen tro i vår tid, så nämner han kanske namnkristendom, den sexuella revolutionen eller liberalteologi. Om du skulle ha ställt samma fråga till en protestant för hundra år sedan, skulle han däremot med stor sannolikhet ha nämnt den romersk-katolska kyrkan. Tills relativt nyligen – och då menar jag ett par generationer bakåt i tiden – såg protestanter och katoliker varandra, om inte som fiender, åtminstone tillhörande motståndarlaget.

I dag har mycket av denna fientlighet smält bort. Och till stor del har de upptinade relationerna mellan protestanter och katoliker varit något gott. Protestanter och katoliker har funnit sig vara medspelare i de samhällsliga striderna: försvaret för de ofödda, bevarandet av det traditionella äktenskapet, kampen mot moralisk relativism och sekulär humanism. Och i en tid som nedvärderar

läran, har evangeliska protestanter ofta mer teologiskt gemensamt med troende katoliker, som är genomsyrade av historisk ortodoxi, än de har med de liberala medlemmarna i sina egna samfund. Personligen har jag haft stor nytta av katolska författare som GK Chesterton, Richard John Neuhaus och Robert George, och hyser respekt för hur den katolska kyrkan gjort principfasta ställningstaganden i moraliska frågor även när de varit impopulära.

Och ändå är den teologiska klyftan mellan protestanter och katoliker fortfarande bred, och på sina ställen mycket djup. Om vi bryr oss om de läror som var mest värdefulla för reformatörerna, kan vi inte börja påstå att ”reformationen är över”, som om alla de teologiska och dogmatiska skillnaderna har utplånats.

Nedan finns ett antal punkter som fortfarande separerar katoliker och protestanter. Utan tvekan

är det så att många katoliker faktiskt inte tror (eller ens känner till) vad katolsk teologi hävdar. Jag påstår inte heller att jag exakt känner till vad katoliker tänker och praktiserar inom alla dessa områden. Men genom att försöka förstå officiella kyrkliga dokument kan vi få en god uppfattning om vad katoliker *förväntas* tro. Och att denna tro omfattar ett antal punkter som protestanter som bekänner sig till ”Skriften allena” inte kan bejaka.

KYRKAN

Sedan Andra Vatikankonciliet har den katolska kyrkan mjuknat i sin hållning mot protestanter, och kallar dem ”åtskilda bröder och systrar”. Trots detta måste man, för att ses som en del av kyrkan i dess fullhet, vara en del av det romersk katolska systemet med sakrament och ordnar, och stå under påvens auktoritet. ”Helt inlemmade i kyrkans gemenskap blir de som ... inom hennes synliga struktur förenas med Kristus som styr henne genom påven och biskoparna” (Katolska kyrkan katekes 837). Vidare anses påven ofelbar när han talar *ex cathedra* (från stolen); det vill säga, när han gör officiella lärouttalanden. Den katolska kyrkan har också sju sakramenten i stället för två som protestanterna – Eukaristin (eller Herrens nattvard) och dopet – till vilka katolikerna lägger bikten, tjänsteämbetsvigningen, äkten-skapet, konfirmationen och de sjukas smörjelse.

SKRIFTEN

Katoliker har en annan biblisk kanon. Förutom de 66 böckerna i den protestantiska Bibeln, inkluderar katolska biblar apokryferna, med böcker som Tobit, Judit, 1 och 2 Mackabeerböckerna, Syrak och Baruk. Katolska läran lyfter också Traditionen högre än protestanterna. Visst kan många evangeliskt troende sägas lida av okunskap av traditionen och visheten från det förflutna, men den katolska teologin går längre än att bara respektera det förflutna; för dem blir den sakral. ”Båda, Skriften såväl som Traditionen, bör därför tas emot och hållas i ära med samma hängivenhet och vördnad”, stadgas det i kateke-

sen (82). På samma sätt har läroämbetet – katolska kyrkan Magisterium – befogenhet att göra definitiva tolkningar. ”Uppdraget att tolka Guds ord, det skrivna och det traderade, har tillerkänts enbart kyrkans levande läroämbe-te, och detta utövar sin befogenhet i Jesu Kristi namn. Detta läroämbete innehas av kyrkans biskopar i gemenskap med Petri efterträdare, biskopen av Rom.” (85)

HERRENS NATTVARD

Centralt för den katolska tron är mässan (deras gudstjänst), och centralt för mässan är firandet av Eukaristin. Katoliker tror att bröd och vin transsubstantieras till den faktiska fysiska kroppen och Jesu Kristi blod. Elementen offras som ett offer från kyrkan och som ett offer av Jesu Kristi verk på korset. Detta är inte bara en åminnelse av Kristi offer, utan samma försoningsverk: ”Kristi offer och mässoffret är ett enda offer ... Därför har mässoffret verkligen sonande karaktär.” (1367)

DOP

Katoliker lär att: ”Rättfärdiggörelsen skänks oss genom dopet” (1992). Dopvattnet tvättar bort arvsynden och förenar oss med Kristus. Dopet är inte bara ett tecken och ett nådens sigill, utan skänker faktiskt frälsande nåd. [Utan att gå in på detaljer kan lutherska kyrkor sägas ha en syn som är mer i överensstämmelse med den romersk-katolska, medan reformerta och baptistiska kyrkor/samfund (var sig de sprungit ur kalvinism eller anabaptism) har den syn författaren här ger uttryck för. Övers. anm.]

MARIA

Maria är inte bara Kristi moder, utan också Kyrkans moder. Hon avlades utan arvsynd (den

”Visst kan många evangeliskt troende sägas lida av okunskap av traditionen och visheten från det förflutna.”

obefläckade avlelsen) och i slutet av sitt jordiska liv ”blev hon med kropp och själ upptagen i den himmelska härligheten. Hon upphöjdes av Herren

”Det är inte helt rättvist att säga att ’katoliker undervisar att du kan förtjäna din frälsning’”

till drottning över allting” (himmelsfärden) (966). Hon ber förböner för kyrkan och ”utverkar ... för oss den eviga frälsningens gåvor” (969), samt är ”en moder för oss när det gäller nåden och frälsningen” (968). Maria var mer än bara en trosfylld moder till Jesus:

”Därför åkallas den saliga Jungfrun som förespråkarska, beskyddarinna, hjälparinna och förmedlarinna” [engelska: Advocate, Helper, Benefactress, and Mediatrix] (969).

SKÄRSELDEN

De som dör i Guds nåd, men som ändå är ofullkomligt renade, tillförsäkras evigt liv, men måste först genomgå rening i skärselden. På grund av att detta mellantillstånd sägs existera, har den katolska kyrkan utvecklat praktiken med böner för de döda. ”Kyrkan rekommenderar också allmosor, avlat och botgöringar för de döda” (1032). När det gäller frälsning för de som inte hört evangeliet, säger den katolska katekesen: ”De som inte vet något om Kristi evangelium och hans kyrka men är utan skuld till detta, kan uppnå den eviga räddningen om de söker Gud med uppriktigt hjärta och under nådens inverkan försöker handla efter Guds vilja som de känner genom samvetets röst” (847).

FÖRTJÄNST

Det är inte helt rättvist att säga att ”katoliker undervisar att du kan förtjäna din frälsning”. Detta kan vara vad många katoliker tror, men den officiella undervisningen är mer nyanserad – men likväl bekymmersam. Katekesen sammanfattar: ”I nådens ordning tillkommer initiativet Gud, ingen kan förtjäna den första nåden, vid början av

omvändelsen, förlåtelsen och rättfärdiggörelsen. Under den helige Andes och kärlekens inflytande kan vi sedan för oss själva och nästan förtjäna nådegåvor som är till nytta för nådens och kärlekens växt, liksom för att erhålla det eviga livet” (2010).

RÄTTFÄRDIGGÖRELSE

Den katolska läran förkastar den protestantiska förståelsen av tillräknad rättfärdighet. Frågan är, om den rättfärdighet genom vilket vi är förlåtna och har erhållit en rätt ställning med Gud, är en rättfärdighet som verkar i oss eller en rättfärdighet som tillräknats vårt ”livskonto”? Katoliker hävdar det förra, och protestanter det senare. Skillnaden mellan ingjuten rättfärdighet och tillräknad rättfärdighet är att ingjuten rättfärdighet är att ha 1000 kronor i reda kontanter som du faktiskt äger, medan tillräknad rättfärdighet är att ha de 1000 kronorna överförda trådlöst till ditt konto.

Enligt den katolska läran är rättfärdiggörelsen något mer än att Gud förklarar oss rättfärdiga på grund av Kristi verk; den är också en förnyelse av den inre människan och försoning med Gud. Naturligtvis är också detta goda ting, men katoliker menar att de är närvarande här och nu genom rättfärdiggörelsen, inte bara genom tron allena. Kyrkomötet i Trent, 1500-talets katolska motreformation, förklarar: ”Om någon säger att människor blir rättfärdiggjorda, enbart genom att Kristi rättfärdighet tillräknas dem eller enbart genom syndernas förlåtelse, så att de utesluter nåden och kärleken som utgjuts i deras hjärta genom den helige Ande, och så blir en del av dem; eller ens påstår att nåden genom vilken vi blir rättfärdiggjorda, bara är Guds nåd: förbannad vare han.”

Ska katoliker och protestanter behandla varandra anständigt och med respekt? Självklart. Ska vi arbeta sida vid sida i viktiga etiska och samhällsfrågor? Ja, ofta. Finner vi pånyttfödda kristna bland de som firar gudstjänst i katolska kyrkor? Utan tvekan. Finns det fortfarande läromäs-

signa frågor som med rätta åtskiljer protestanter och katoliker. Absolut. Vi gör varken den ena eller andra sidan en tjänst genom att låtsas något annat.

Helga oss i sanningen, Herre, ditt ord är sanning.

Kevin DeYoung är pastor i University Reformed Church (PCA) i East Lansing, Michigan, nära Michigan State University.

Översättning: Ola Nilsson

NOTER

Svenska citat ur Katolska kyrkans katekes är hämtade från www.katekesen.se som drivs av bokförlaget Catholica.

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) månatliga artikelserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.